

La pedra de Girona

Història i memòria entre carreus mil·lenaris

Aquest dossier està dedicat a l'anomenada i reconeguda *pedra de Girona*, que gaudí d'una notable difusió almenys des del segle XII fins a l'època moderna, i de la qual fins fa ben poc no sabíem gairebé res.

Text > **PERE FREIXAS**, doctor en història de l'art per la UAB

Durant ben bé sis-cents anys, els productes lapidis obrats a les pedreres gironines varen expedir-se de cap a cap d'una considerable extensió geogràfica de la Mediterrània occidental, singularment arreu dels territoris adscrits a la Corona catalanoaragonesa, i van esdevenir un dels motors econòmics de la capital de l'Onyar.

S'ha dit que Girona és per ella mateixa un gran *chantier*. La ciutat s'aixeca damunt d'una enorme llosa de pedra calcària que s'escola als peus de la serralada de les Gavarres, un veritable tresor subterrani, com descobrireu al llarg d'aquest plec temàtic. Bastida des de l'època fundacional romana amb la pedra extreta del seu entorn, assenyaladament la sorrenca de Sant Gregori, ja en

>> *Claustre de la catedral de Girona, en el qual probablement va intervenir el mestre pedrer Arnau Cadell. L'obra va marcar l'origen de diversos models compositius, tant en l'arquitectura com en l'escultura. (Foto: JOSEP MARIA OLIVERAS)*

època imperial, però sobretot a partir dels segles *xi* i *xii*, s'inicià l'extracció de calcària nummulítica de Pedret, de l'entorn de Sant Pere de Galligants i de la zona denominada *les Pedreres*.

Coneguda també amb el nom de *marbre blau*, per l'acabat llustrós que adquireix si es poleix, la calcària nummulítica va arribar a ser molt apreciada pels emprenedors de tota mena de construccions, tant eclesiàstiques com de la reialesa, la noblesa o la burgesia, i, fins i tot, cobejada per a l'embelliment de masos i cases rurals. Arcuacions per a claustres, eixides i patis, i columnes, bases i capitells per a finestres coronelles, o portals adovellats de construccions de tota mena, foren prefabricats pels mestres gironins i expedits al seu destí per via terrestre, fluvial i marítima.

Alhora trobareu en aquestes pàgines «les altres pedres gironines», un viatge necessàriament sintètic

per les diferents comarques on altres tipus de pedra són presents, i que des de temps reculats s'han emprat per a l'arquitectura i l'escultura monumental. Per això aquest darrer apartat reserva un espai a l'alabastre de Beuda, protagonista dels grans i millors encàrrecs reials i eclesiàstics dels segles *xiv* i *xv*; sense moure'ns de la Garrotxa, naturalment la matèria primera utilitzada per a edificis de tota mena ha estat la pedra volcànica, en les diferents morfologies de gredes i basalts, i també en la pavimentació de carrers, singularment en forma de llambordes; la pedra de Banyoles, un travertí que també s'utilitza en una gran àrea que abasta el pla de l'Estany, l'antic comtat de Besalú i part de l'Empordà occidental, i dins el territori emporità, també la pedra blanca de Figueres i la pedra de Vilacolum, imprescindible per als antics comtes d'Empúries.